

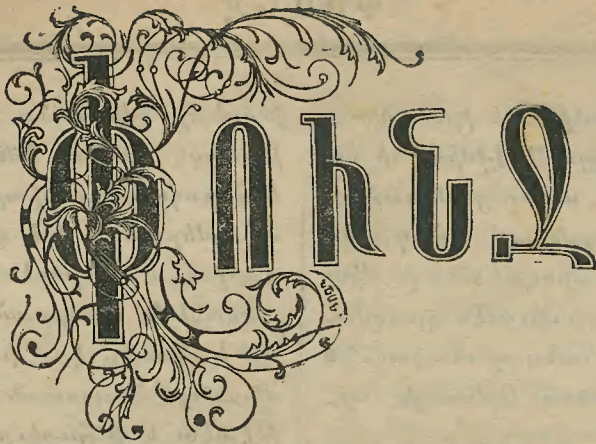
1. Փոստը 20ՐԵՎԵՐՍԻ և ՇԱՐՔ օրերը կը հրատարակուի :

2. Տարեկան բաժանարարային և միայն չորս արծաթ մեծիտ կանխիկ վճարելի, քէ՛ մայրաքաղաքիս ևս իւր արտադրանաց ևս քէ՛ գաւառաց համար :

3. Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի :

4. Տեղական և գաւառական բոլորատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

5. Հատը մէկ դրոյ մեծիտ, և կը գտնուի մասնաւորապէս Պոստի գաւառ Սահի Պողոս աղայի խանութը :

6. Ծանուցման տողը 3 դրոյ և մէկ անգամի համար : Աւելի աման կըրտայ աւելի անգամներու համար :

7. Խմբագրութեան վերաբերեալ որեւէ գիր ուղղելի առ Տնօրէն - Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան և Պոլիս Պաշտ բազար Նաճիյէ խան վերի յարկ Թիւ 16 :

ADRESSE

H. S. Adadjajian

Directeur du Journal Armenien POUNTCHE
16 Nafie Han. Balouk Bazar Constantinople.

Թիւ 1606

ՇԱՐՔ

1884 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Խնդրոյն
Արդի Վիճակը

Վերջին օրերս ազգային լրագրերն աչքէ անցնողներն հարկաւ կուգին իմանալ այս խնդրոյն վիճակը՝ մասնաւորապէս Պէթրոլի մասին : Զայս գիտնալով է, որ նախ քան զամենայն կհարատարակեմք այսօր, թէ Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն վերջապէս ինքն եւս տեսնելով Ք. Դրան ուղղակի ստացած Պէթրոլին թերութիւններն, և համադրելով թէ կարելի չէ որ Ազգէն ընդունուին այդ թերութիւններն, նոյնինքն դարձեալ ուղղակի խնդիր մատուցեր է Ք. Դրան՝ որպէս զի կայս. կառավարութիւնը բարեհաճի սովորական վիճակին վերածել իրեն տրուած Պէթրոլին : Ք. Դրան պատասխանը մինչեւ երէկ երեկոյ յայտնի չէր. սակայն կյուսամբ թէ նոր տնօրինութիւն մը կըլլայ Ք. Դրան կողմանէ ի մեծ գոհութիւն ընդհանուր Ազգին : Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն այս վերջին ընթացքը միանգամայն յոյս կուտայ մեզ թէ Պէթրոլի խնդրոյն կարգադրութենէն յետոյ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ամբողջ խնդիրն որ Պատրիարքարանի տարապայման զբաղման պատճառ եւ ընդհանուր Ազգին մեծ ցաւ եղած է, այսուհետեւ իւր բոլոր պարագայիւքն դիւրաւ կը կարգադրուի Եկեղեցւոյ և Ազգին շահուց համաձայն՝ որոց համար պարտ է զոհել անձնական ամենայն նկատումն, և որով միայն ճշմարտապէս կփառաւորուին ազգային եկեղեցւոյ ամեն կարգի և աստիճանի պաշտօնեայր : Ո՛րն ընտրելի է. քանդելով աւերելով անմահանալ, թէ՛ շինելով կանգնելով : Կշնորհաւորեմք Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն՝ իւր այս նշանաւոր դարձին համար, և անյողդողդհատատամութիւն կը մաղթեմք :

Տիեարապէքիբի կուսակալ Իզդէթ փաշա մօտերս Սիվանի գաւառակն այցելած ատենը, տեղւոյն փոխկառավարին և վարչական ժողովն տեղեկագիր (մաղպաթա) մը տալով՝ Նորին վսեմութեան խնդրեր են սր քրդաց գլխաւորներէն Հազրօցի Պէտրի պէյ, Հազրօցէն հանուի և Տիեարապէքիբի տարուի, և կամ ուրիշ տնօրինութիւն մ'ըլլայ անոր համար, Կծանուցանեն, թէ քրդապէյերն այն կողմերէն հեռանալէն հետէ ժողովուրդն ըստ ամենայնի ապահովեալ է, թէ՛ Պէտրի պէյ ալ նոյն քրդաց կարգէն է, և թէ՛ իրեն հետեւողներ ալ ունենալով ֆլաա կհասցունէ ժողովրդեան, անվայել վարմանց մէջ կգտնուի և միշտ ժողովրդեան մէջ խռովութեան որումն կցանէ, եւ վախճանեալ հօրեղբորդւոյն՝ Եուսուֆ պէյի ընտանեացիներէն մէկը ծառանգութեան խնդրոյն պատճառաւ ալ կուսելէ չդադարիր : Դեռ իմացուած չէ թէ կուսակալն ինչ տնօրինութիւն ըրած է : Այս Պէտրի պէյ հռչակաւոր Սէյֆէտտին պէյի եղբայրն է, որոյ համար մեր ազգայնոց կողմանէ ալ բազմիցս բողոքներ եղած, և Պատրիարքարանը Ք. Դրան հաղորդած ու գլխութիւն խնդրած է : Մեր թուրք պաշտօնակիցը՝ որ հայ լրագրաց և Պատրիարքարանի ամենգանգատներն ու խնդիրներն իբրեւ չափազանց կամ սուտ ու սխալ կը հռչակեն, անշուշտ կբարեհաճին այս անգամ գէթ տեղական իշխանութեան դանդառանաց վերայ ձայնակցել մեզ, և կայսերական կառավարութեան արգարութիւնն ու գլխութիւնն հայցել : Ցանկալի է, որ Սէյվանի գաւառակին վարչութեան արգարասիրութիւնն, անաչառութիւնը ու ժողովրդասիրութիւնը նախանձելի օրինակ մ'ըլլայ այլոց : — Պօլէն ելած հեռագիր մը որ Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ Պօլսոյ անգղիական դեսպան լորտ Տըֆէրինի տրուած բարենորոգմանց ծրագրի մը պարունակութիւնը կհամառօտէր, և զոր մեք

ալ հրատարակեցինք նախորդ թերթով, — երէկ և առջի օրը ձէրիտէի Հավատիս թուրք լրագրոյն գիտողութեանց կարեւոր նիւթ մ'եղած էր : Երէկ գրած էր, թէ « Կըսուի որ ծրագիր Մօսինեօր Ներսէսի անուանելով հրատարակեալ հեռագիրն կեղծ է. բայց՝ ծրագրոյն կեղծ կամ սողոյգ լինելն իմանալու համար՝ ի դիմաց Մօսինեօրին հրատարակութեան մը սպասել հարկ է. կկարծուի թէ Հայկամայլ լրագրաց միջոցաւ այս օրերս կկարգամբ պահանջուած բացատրութիւնը, որովհետեւ ծրագրոյն պարունակութիւնը զարմանալի ըլլալով՝ անհնարին կը համարուի որ Հայոց Պատրիարքարանին կողմանէ գրուած ըլլայ. այսու ամենայնիւ Պատրիարքարանի պաշտօնական յայտարարութեան կսպասեմք : Սա՛ ցաւալի է, որ ժամանակաւ Պատրիարքաց և դեսպանաց մէջ այսպէս բանակցութիւն չէր ըլլար. եթէ Պատրիարքարանը ոչ — մահմետական հպատակաց վերաբերեալ խնդիր մ'ունենային՝ Պատրիարքէֆէնտիններն դատական կամ կրօնական վերատեսչութեանց և կամ գլխաւոր նախարարին կմատուցանէին. իսկ այժմ մարդ չը կրնար զարմանալ, երբ կկարգայ թէ այս անուն Պատրիարքէֆէնտինն այս անուն դեսպանին գացեր, և կամ դեսպանը Պատրիարքարան իջեր, և բարենորոգմանց և այլ նիւթոց վրայ բանակցութիւն եղեր է : »

— Ֆօզլանի (Րումանիա) ազգային վարժարանաց Տեսուչ — դասատու Գեր. Տ. Գէորգ վարդապետ Իւթիւճեան՝ այս օրերս երրորդ անգամ գրեր և խնդրեր է Ս. Պատրիարք Հօրէն, որ սոյն պաշտօնէն հրաժարական ընդունի և Պօլիս դառնալու հրաման չնորհէ : Ափսոս, որ չաղակրատ և չահասէր կղերականք քաջալերութիւն կգտնեն, և լռիկ մնալի աշխատողներուն բաժինը տառապանք կըլլայ : Անցեալները լսեցինք և միանգամայն հաճութեամբ հրատարակեցինք, թէ Պուլղարիոյ առաջնորդ որոշուած

է Գեր. Իւթիւճեան : Ստոյգ է այս լուրը. սակայն չեմք դիտեր թէ, ինչ բանաւոր պատճառաւ գործադրուած չէ ցարդ այս որոշումն : Կյուսամբ, թէ Ս. Պատրիարքն այս անգամ կբարեհաճի գործադրել, և աշխատութեան համար սակաւ մի ընդարձակ ասպարէզ ընծայել այս գործունեայ վարդապետին : Նորին սրբազնութիւնը փորձերով գիտէ, թէ որչափ սրտի մտօք կկատարէ իրեն յանձնուած պաշտօնները, և որչափ քաջալերութեան արժանի է :

— Կրթական տեսչութեան կողմանէ հետեւեալ հրահանգը կհրատարակուի կրթական ընկերութեանց համար :

1. Թէ՛ ի Պօլիս և թէ՛ ի գաւառս գտնուած Ազգ. կրթական ընկերութիւնք պարտին իւրեանց կանոնադիրը ներկայացունել Տեսչութեանս ի վաւերացումն, Կ. Պօլիս գաւառապետը սարկայ լըռուականէս մինչ երկու ամիս և ի դաւառս գտնուողները մինչեւ չորս ամիս պայմանաժամաւ :

2. Նախորդ Ուսումնական Խորհրդոց կողմէ վաւերացեալ ընկերութիւնք ալ պարտին ըստ առաջին յօդուածոյ ներկայ հրահանգի դիմել Տեսչութեանս :

3. Ի Լրանալ պայմանաժամին անվաւեր և վստահութեան ոչ արժանի պիտի հրատարակուին այն ամեն կրթական ընկերութիւնք՝ որք ներկայ հրահանգի 1. և 2. յօդուածոց չեն համաձայնած :

4. Որ և իցէ ազգային անհատ կամ պաշտօնական մարմին երբ Ազգ. կրթական ընկերութիւն մը կազմելու դադափար յղանայ, պարտի ամեն գործողութենէ յառաջ դիմել Տեսչութեանս գրաւոր կերպիւ և իւր նպատակն յայտնել :

5. Ներկայ հրահանգն գործադրութեան տրուած է տարւոյս Սեպտեմբեր ամսոյ սկիզբէն :

— Ըստ հրաւիրանաց կեդրոնական վարչութեան՝ Երուսաղիմայ Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքն ամսէ մը յետոյ մայրաքաղաքս կուգայ, պարտուց բարձման համար անձամբ ալ աշխատելու :

ԿԱԹՈՒՂՈՍԿՈՍԱԿԱՆ ՎԱԽԵՐԱՆ
ՅՈՒՄՆ ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ
(ՏԷՊԷՆ 1605)

Եկեղեցական վիճակային ժողովուրդը այս գումարման մէջ նաեւ՝ առաջարկութեամբ Արմաշու վանից վանահայր Տ. Խորէն Եպիսկոպոս Ալեքեանի կողմէ որ Տ. Խաչատուր Սրբազան Արատեան Մայր Աթոռոյ հետ յարաբերութեան պայմանագիր մը ստորագրէ՝ հոգեւոր հնազանդութեան պայմանաւ առ Հայրապետն ամենայն Հայոց, զոր և կը յանձնէ Կրօնական Ժողովոյ ի գործադրութիւն։

Տ. Ներսէս Բ. Պատրիարք Արքեպիսկոպոսն Կ. Պօլսոյ թէ՛ Աղթամարայ և թէ՛ Սոյոյ կաթողիկոսական խնդրոց միանգամ և ընդ միշտ լուծման համար 1875 Դեկտեմբեր 3 թուական գրով մը կը դիմէ առ Հայրապետն ամենայն Հայոց, և անոր վերջնական կարծիքն ու որոշումը կը խնդրէ, և ի պատասխանի հետեւեալ Հայրապետական Կոնգրակը կընդունի։

«Գէորգ Ժառայ Գրիստոսի և անհասանելի կամօքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսապետ և Կաթողիկոս ամենայն Հայոց, Ժայրադոյն Պատրիարք Համագգական նախաձեռնար Աթոռոյ Արարատեան Սրբազան Մայր Եկեղեցւոյ զորոյ կաթողիկէ Էջմիածնի Բաշարթուն Պատրիարքի Հայոց Կոստանդնուպօլսոյ, եւ յաւետ սիրելոյ մերում Գերապատիւ Ներսէսի Սրբազան Արքեպիսկոպոսի ի Տէր խնդալ։»

«Առ ծանրակիւն այն հարցումն սիրելոյդ զոր առնէք ի նամակի Ձերում գրելոյ յ' 3 ամսոյս, թէ զիմիդ պարտ իցէ լուծումն ինչ առնել բազմակնճիւն և անլուծելի կարծեցեալ խնդրոց կաթողիկոսութեանցն Աղթամարայ և Սոյոյ, շատ գրեցիք մեզ առ այժմ յուշ առնել Ձեզ գրագրմագատիկ խորհրդածութիւնն և զորոյս կարեւոր զինդրոյդ զայդմանէ, զորս արարաք ի միջի մերում մինչդեռ ասա առ մեզս էիք։ Իսկ առ տեղեալս զայս ինչ և եթ հարկ համարիմք համառօտիւ կրկնաբանել, զի ի գործ և ի խնդիր այսպիսի, որ յամբողջութիւն և յանձնարարական պատուոյ և փառաց և կամ այլոց ինչ շահուց և օգտից մարմնականաց. այլ միայն զկանոնա-

կան և զանժխտելի իրաւասուն թիւն Աթոռոյս Ս. Էջմիածնի առաջի աչաց ունել յամենայնի, որպէս և զյանկալին արգասիս անքակտելի միութեան ի միոյ կողմանէ, և ի միւսմէն զբաղմամբ և հետեւան պառակտմանն որ ի պատճառս Աթոռոցն այնոցիկ։»

«Առ այս աւելորդ համարիմք յուշ ածել ազգայնոցն մերոց սիրելեաց առ հասարակ զանհերքելի փաստս նախամեծար լինելոյ Արարատեան Մայր Աթոռոյս և կեդրոն միութեան հաւատոյ առ մենայն եկեղեցեաց Հայոց՝ որ գտանիցին յՕսմանեան աշխարհիք և ի Ռուսաստան և ի Պարսկաստան և ի Հնդկիս և յայլ զանազան կողմանս աշխարհի, որով օրինաւոր Աթոռակալք սորին կաթողիկոսներ են Սրբոյ Էջմիածնի՝ ոչ եթէ պիտակ անուամբ կոչեցեալք անդատին ի սկզբանէ՝ Կաթողիկոս Էջմիածնի Հայոց, այլ արգեամբք և ճշմարտութեամբ։ Ապա ուրեմն անհրաժեշտ պարտք են այլոցն ամենեցուն հոգեւոր առաջնորդաց մերումն Առաքելական Եկեղեցւոյ, զորպիսի և ունիցին զտիտղոս կամ զպատուանուն, հապաւել արքեպիսկոպոս Կաթողիկոս Աղթամար։ Գանգի և չիք երկբայութիւն՝ զի հարկ ի վերայ կայ ոչ յանուանակոչութիւնս միայն հայել, այլ մանաւանդ յիւրացն արդիւնս. սակայն ըստ տարաբաղդ հանգամանաց տեղեաց և ժամանակաց՝ բազում այն է զի մարդիկ մանաւանդ որք յոգւոյ փառամոլութեան և շահախնդրութեան զրդեալ իցեն, կամակար մտօք ցաւալի իմն խաբանօք պատրեն զանճինս և զմիմեանս՝ որպէս թէ ըստ տիտղոսացն մեծաց և զմեծութիւն իշխանութեանցն ունիցին։ Ապաքէն առ մեզ անունդ Կաթողիկոս, որ ինքն ըստ ինքեան զնորհաբանան ձայնիդ ունելով ճշդիւ զնշանակութիւն, չկարէ երբէք տեղի տալ զի բաց ի միոյ միայնոյ Պատրիարք Կաթողիկոսէն ընդհանուր Աղթամար Հայոց գտանիցի այլ ոք՝ որ զնոյն կրիցէ զանուն և զպաշտօն ոչ եւս իբրեւ դման ինչ բոլորին, այլ իբրեւ զամբողջութիւն բովանդակիչ ամենայն մասանց։ Եւ թէ ո՛րքան և որպիսի վնասք և վէճք և հակառակութիւնք ազգակործանք եւ աշխարհաւերք յառաջ եկին յայնպիսեաց անտի անհիմն և անյարիր անուանակոչութեանց և ճշխանալոյ առաջնորդաց Եկեղեցւոյ ի վերայ իրերաց՝ ոչ է հարկ ասել։ Արդ մեր զօտարացն ի բաց

թողեալ զվիճմունս իրաւասութեանց, օրինակ իմն զցունացն և զհռովմայ Պատրիարքութեանց, այլ զմերոցն և եթ փոյթ ի մտի դնելով, ոչ ապաքէն ակնյայտնի տեսանեմք՝ զի որք անուանեալքն են ի միւսմէն կամ ի միւսում ի մասանց Հայաստան աշխարհի, թէպէտ և ի հարկաւոր ամաց հետէ, Կաթողիկոսունք Սոյոյ և Աղթամարայ, զանուն և եթ ունին զԿաթողիկոս, և այն Կաթողիկոս, և սակայն յորովք ի նոցանէ, թերեւ և ամենեքեան իսկ, եղեալ թուին ի մտի, և այնպէս ճշին հաւատացուցանել պարզամիտ ժողովրդոց վիճակացն իւրեանց, թէ օրինաւորք իցեն։»

«Այսոցիկ այսպէս եղելոց, ամենայն իրօք պարտ և պատշաճ էր, մանաւանդ ի ժամանակի ասա՝ յորում ամենայն ոք քաջ նշմարէ զհոգեւոր և զմարմնաւոր վնաս ազգային բաժանմանց, փութալ ճեպել ի սպառնալու բարձունս երկրորդական և երրորդական Աթոռոց Կաթողիկոսական անուանելոց, որպէս զի Եկեղեցին զխաղաղութիւն առնուցու և յՕսմանեան աշխարհիդ, զոր օրինակ խաղաղացան ի կողմանս յայտնի ի բառնալ աթոռոյն Գանձասարայ։ Բայց եթէ հապշտապ կարգադրութիւն ինչ այնպիսի պատճառս տայէ յուզման և խռովութեան յազգայնոս, բարիք համարիմք ակնկալեալ սպասել զէպ ժամանակի՝ յորում յաջողեացէ արդեօք Աստուած ազգիս մերում Ընդհանրական ինչ գումարել ժողով Եկեղեցական, ընդ նախագահութեամբ Եպիսկոպոսապետի և Կաթողիկոսի Սրբոյ Էջմիածնի, և անդ զվարձանականն առնել տնօրէնութիւն։»

«Ողջ լերուք զօրացեալ Տերամբ»
ԳԵՈՐԳ Դ.
ԿԱԹՈՂ. ԱՄԵՆ. ՀԱՅՈՅ
Ի 27 Դեկտեմբերի 1875 ամի. Ըստ տոմարիս ՌՅԻՆ. ի Ս. Էջմիածին. թիւ 418։

Կրօնական Ժողովը նկատողութեան առնելով զայն Հայրապետական Կոնգրակ ըստ որոշման և յանձնարարութեան Եկեղեցական վիճակային Ժողովոյ հետեւեալ խոստովագիրը կառնու Տ. Խաչատուր Սրբազանէն իբրեւ պայմանագիր, որ ահաւասիկ։

ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ
«Ա. Հոգի որ հնազանդութիւն առ Հայրապետն ամենայն Հայոց, Գահակալ Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի, որ է օրինաւոր յաջորդ Սրբազան Առաքելոյ Բարթողիմեայ և Թադէի, և վեհափառ

Կաթողիկոս ամենայն Հայոց ընդ աշխարհ համբռն։»

«Բ. Ի ժամ Ս. Պատարագի և յաղթմ ժամերգութեան յիշատակել նախ զանուն վեհ. Հայրապետին ամենայն Հայոց, ապա զանուն Ամեն. Կաթողիկոսի Տա. Նրն Աղթամարայ։ Այս յիշատակութիւն պարտի լինիլ յԱմեն. Կաթողիկոսէն Աղթամարայ և ի թեմականաց նորա։»

«Գ. Չճեռնադրել բնաւ Եպիսկոպոս ի թեմս Ս. Էջմիածնի, իսկ վասն Եպիսկոպոսաց Տանն Աղթամարայ առնուլ կանխաւ զգրաւոր հաճութիւն Ամեն. Ս. Պատրիարքին Կոստանդնուպօլսոյ և Աղգային Կեդրոնական Վարչութեան և ապա ձեռնադրել։»

«Դ. Չհանել զԵկեղեցականս Աղթամարայ ի վիճակս Ս. Էջմիածնի ի պաշտօնատարութիւն, առանց ունելոյ կանխաւ գահաճութիւն Ամեն. Ս. Պատրիարքին Կ. Պօլսոյ և Աղգային Կեդրոնական Վարչութեան։»

«Ե. Չսուրբ Միւսնն օրհնել միայն վասն Տանն Աղթամարայ, և չառաքել նուիրակս ի բաշխումն Ս. Միւսնի ի վիճակս Սրբոյ Էջմիածնի առանց գրաւոր հաճութեան Ամեն. Ս. Պատրիարքին Կ. Պօլսոյ յանուն վեհ. Հայրապետին ամենայն Հայոց։»

«Ի Կոստանդնուպօլսոյ, յԱղգային Պատրիարքարանի Հայոց, յամի Տեառն 1876 Ի Փետրվար 16, ՌՅԻՆ։»

«Չվերագրեալ հնգեպին յօդուածս ընդունիմ սրտի մտօք և խոստանամ գործադրել ընդ բոլոր կեանս իմ։»

Խաչատուր Կաթողիկոս
Հայոց Տանն Աղթամարայ
«Ի Կ. Պօլսոյ յԱղգային Հայոց Պատրիարքարանի 1876 Փետրվար 16։»

«Ի վկայութիւն ինքնագիր ըստորագրութեանն ստորագրեմ։»

Պ. Կ.
ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԳԵՊԻՍԿԱՆ
(ԿԷԻ)

Պատրիարքն Հայոց Կ. Պօլսոյ Տ. Ներսէս Բ. Աղթամարայ կաթողիկոսական խնդրք Տ. Խաչատուր Սրբազանի կաթողիկոսական ընտրութենէն մինչեւ այս խոստովագրոյն ստորագրուած ատեն ի գործ դրուած պաշտօնական գործողութիւնները յատուկ տեղեկագրով մը կը ներկայացնէ Աղգային Ժողովոյ 1875 ի բացման ԺԹ. Դ նիստին, որ ի 20 Փետրվարի 1876, հետեւեալ վերջաբանով և անոր կից հարցմամբ։

«Արդ՝ բովանդակ այս գործը ձեր պատկառելի ժողովոյն ու շարժութեան յանձնելով, սոյն գործոյն վախճան մը տալու, և

Աղթամարայ թեմականաց անդուլ անդադար տրտունջներուն և մինչև իսկ կրօնափոխութեան սպառնալիքներուն վերջ դնելու համար, ոչ իբրեւ կաթողիկոսական խնդիր, զի Հայրապետին ըսածին պէս անհաւանական է այդ տարւոյն արդարեւ իրաւունքը, այլ իբրեւ գծարարին խնդիր կը ներկայացնեմ ձեզ սա հարցումը միայն ընելով, »

« Թէ՛ »
« Աղթամարայ խաչատուր Սրբազանի իւր նախորդին սպանման ճորագործութեան մասնակցութենէ արդարեւ և անարդար համարուելու բաւական կը համարի ժողովը Բ. Դռանէն եկած Բեդէրէն : »

Աղթային Բեդէրէն-ը ժողով
Բացում 1875 թին
Նիսի Դ. 1876 թին 20

Աղթային ժողովը սոյն պատարարական տեղեկագիրը հինգ անգամներէ բաղկացեալ խառն Մասնաժողովոյ մը կը յանձնէ ի ընտելութիւն և ի տեղեկագրութիւն :

Մասնաժողովոյ Եկեղեցական անդամ Բ. Դռանէն եկած Բեդէրէն Տ. Խաչատուր Սրբազանի իւր նախորդին սպանման ոճրոյն մասնակցութենէն արդարանալու և անարար համարուելու բաւական, իսկ աշխարհական անդամք անբաւական կը համարին :

Աւստի և չկրնալով համաձայնիլ զատ զատ կը մատուցանեն իրենց տեղեկագրերն Աղթային ժողովոյ 1875 ամի բացման ԽԱՊ. նստին, որ ի 12 Մարտի, որը Ի. Բեդէրէն նիստին վիճաբանութեան նիւթ կըլլան :

Աղթային Բեդէրէն-ը ժողով
Բացում 1875 թին
Նիսի Դ. 1876 Մարտ 26

Աղթային ժողովն խառն Մասնաժողովոյն Եկեղեցական և Աշխարհական անդամոց կրկին տեղեկագրերն ուշադրութեան կառնու, և յետ ընդերկար վիճաբանութեան նախապէս կորոշէ.

Ա. Թէ՛ Բ. Դռան Բեդէրէն Տ. Խաչատուր Սրբազանի անարարութեան վճիռ չեն կրնար նշկատուիլ, և

Բ. Թէ՛ Բ. Դռան վերջին Բեդէրէն իւր կողմէն դատական խուզարկութեանց շարունակութիւնը անկարելի ըլլալն յայտնելով խնդրոյն խղճովի քննութիւնը (համայնական) (Տ. Խաչատուր Սրբազանին) Բեդէրէն-ը իւր Բաթրիկի մէջէն պիտի մէք լազըմ կէտէնէն տէրքեար պուլընմուշ) յանձնարարած է Աղթային :

Եւ ապա Ատենապետ վսեմ. Սահման փաշա Ասլանեան եղած

վիճաբանութիւնքն և նախնական որոշումներն ամփոփելով վերջնական որոշման սա ձեւ կը ներկայացնէ, որ է.

« Աղթային ժողովը կորոշէ՛ »
« 1. Ըստ որում Բ. Դռան դրերն Աղթամարայ խաչատուր կաթողիկոսին անարարութեան վրձիռ չեն կրնար նկատուիլ. »

« 2. Ըստ որում Բ. Դռան իր կողմէն դատաւորութեան շարունակութիւնն անկարելի հրատարակելով, յանձնարարութիւն կը նէ Աղթային սոյն խնդիրը խղճովի քննել, և արդիւնքն ու Աղթային կարծիքն իրեն հաղորդել. »

« 3. Ըստ որում Համագումար Եկեղեցական ժողովը կը յայտարարէ թէ, Խաչատուր կաթողիկոսին անարար ըլլալուն անոր երդմամբն համոզուած է. »

« Պատասխանել վարչութեան Սրբազան նախագահին որ Բ. Դռան հրամանագրերն Աղթամարայ կաթողիկոսին իբրեւ անարարութեան վճիռ չեն կրնար նկատուիլ, և պէտք է Համագումար Եկեղեցական ժողովին կողմէ այս խնդրոյն վրայ կատարուած դատաւորական գործողութիւնը Բ. Դռան հաղորդուի որ բացարձակապէս յայտնէ թէ «սոյն գործողութիւնը Խաչատուր կաթողիկոսին անարար վճռելու բաւական կը համարի՛ թէ ոչ. » և եթէ Համարի՛ չնորհ ընէ Բ. Դռան խնդրոյն քննութիւնն ինքն ընել և պէտք եղած վճիռը տալ : »

Այս որոշման ձեւին վերջին կէտն, այն է «Համագումար ժողովոյ կատարած դատաւորական գործողութիւնը Բ. Դռան հաղորդել և հարցնել թէ սոյն գործողութիւնը Խաչատուր կաթողիկոսին անարար վճռելու բաւական կը համարի՛, թէ ոչ » առանձինն քուէի կենթարկուի և Աղթային ժողովն ձայնից մեծամասնութեամբ կընդունի, եւ հուսկ ուրեմն որոշման ձեւն ամբողջ միաձայնութեամբ կընդունի :

Աղթային կեդրոնական վարչութիւնն, ըստ այսմ որոշման Աղթային ժողովոյ՝ Եկեղեցական վիճակային ժողովոյ կատարած դատաւորական գործողութիւնը Բեդէրէն մը կը հաղորդէ Բ. Դռան, և անոր առ այն ունեցած կարծիքն ու վերջնական պատասխանը կը խնդրէ : Բ. Դռանը վարչական Բեդէրէն իւր վերջնական պատասխանը կուտայ ծանուցագրով մը, որոյ Հայերէն թարգմանութիւնն է,

« Աղթամարայ սպանեալ Պետրոս կաթողիկոսին յաջորդող և սպանութեան խնդրոյն համար

ասկից Խաչատուր տարի առաջ Պոլիս բերուող Խաչատուր Սրբազանին նկատմամբ ինչ ինչ խնդիրներ պարունակող ձեր պատասխանագիրը նկատողութեան առի : Եւ ինչպէս որ ձեր Սրբազանութեան գրութեան իմաստը կը յայտնէ որ Խաչատուր Սրբազան Պատրիարքարանի քննութեան է երբեմն ըստ յայտարարութեան անարար երեւցած է, նմանապէս ասկից առաջ Տեղական կառավարութեան ուղղուած գրութեան վրայ եկած պատասխանագրէն հասկցուած է որ Խաչատուր Սրբազանին հակառակ Տառնակոյնի վրայ մէջ վճիռ չէ թաշատուր Սրբազանին անարարութեան մասին Ձեր Սրբազանութեան հաղորդել Բ. Դռան ա՛լ ըսելի՛ մը չէ : որոյ համար սոյն ծանուցագիրը գրուեցաւ ի գիտութիւն : »

Բ. Դռան այս պատասխանագիրն Աղթային ժողովոյ 1876 ամի բացման Դ. նիստին վիճաբանութեան նիւթ կըլլայ :

Աղթային Բեդէրէն-ը ժողով
Բացում 1876 թին
Նիսի Դ. 1876 Յունիս 4

Աղթային ժողովը նկատողութեան կառնու Բ. Դռան պատասխանագիրն, և մէկ քանի երեսփոխանաց թեր ու դէմ տեսնաբանութենէն յետոյ՝ Ատենապետ վսեմ. Ստեփան Փաշա Ասլանեան կառավարիչ որ՝ ըստ որում Բ. Դռան իւր պատասխանագրով կըսէ Սրբազան Պատրիարքին թէ՛ «Եթէ դուք համոզուած էք Խաչատուր Սրբազանին անարար լինելուն ես ալ ըսելիք մը չունիմ. » ըսել է կատարելապէս Սրբազանին շրթունքէն կախեալ է այս խնդրոյն վճիռը, ուստի թող չնորհ ընէ մեզ յայտնել իր անձնական կարծիքն ու համոզումը, վասն զի նա մեզնէ շատ առաւել գիտակցութիւն ունի խնդրոյն ամեն պարագայից դարձեալ կըսեմ, մեր խիղճերն հանգարտեցնելու համար, նախ Սրբազան Հօր անձնական կարծիքն ու համոզումը լսելու ենք : »

Տ. Ներսէս Բ. Պատրիարք՝ այս առաջարկութեան վրայ կը յայտարարէ թէ՛

« Խնդրոյն կրօնական մասն համար Համագումար ժողովոյ տուած վրձիռն ընդունած եմ. դալով դատաւորական մասն, ես ժողովներուն որոշմանց դէմ բան մը չունիմ ըսելիք. երբեք սիրտս չուզէր հաւատալ չէ թէ կաթողիկոսի, այլ մինչև անգամ պարզ Բահանայի

մը Բարդուղիմէոս Բաղդադեան համար եղած կապաձեւն : »

Պատրիարքին սոյն յայտարարութեան վրայ Ատենապետը յայտնելով որ խնդիրը վճռուելու վերջնակէտին հասած է, քուէարկութեան ենթարկելի ձեւին նկատմամբ եւս կը հարցնէ Պատրիարքին թէ՛ ի՞նչ կերպ պատասխան կուզէ ժողովէն, առ որ կը պատասխանէ Պատրիարքը :

« Ես կուզեմ որ ժողովն ինձ պատասխանէ թէ՛ « Բ. Դռան վերջին պատասխանագիրը բաւական է Խաչատուր կաթողիկոսին ազատ հրատարակելու իր վրայ եղած մեղսակցութեան կասկածանքէն, և Աղթամարայ խնդիրը վերջացնելու : »

Այս բառերով քուէի կը դրուի խնդիրն, և Երեսփոխանը ամենատուար մեծամասնութեամբ և ձեռամբարձ հաւանութեամբ «յ» (բաւական է) կը պատասխանեն Պատրիարքին հարցման :

Հետեւապէս և Աղթային ժողովն սոյն որոշմամբ Աղթամարայ կաթողիկոսական խնդրոյն Խաչատուր Բեդէրէն մը վճռաբար կը լուծէ և կը վերջացնէ :

Աղթային վարչութեան խառն ժողովն Եկեղեցական վիճակային ժողովոյ՝ Աղթամարայ խնդրոյն կրօնական մասն և Աղթային ժողովոյ Խաչատուր Բեդէրէն-ը տուած վերջնական վճռոց վրայ՝ կը վաւերացնէ Տ. Խաչատուր Սրբազանի կաթողիկոսական ընտրութիւնը, և յատուկ Բեդէրէն կատանայ Բ. Դռանէն անոր հաստատութեան Պէրաթը, ինչպէս նաև Մեթիթեա առաջին կարգի պատուանշանը :

Այսպէս ահա՛ յետ երկուսուսան ամաց կը վերջնայ այս կնճռալից խնդիրն, և Աղթամարայ Միաբանութիւնը կամ անոր մէկ քանի գլխաւոր Անդամք իրենց Առաջնորդին սպանման ոճրոյն մեղսակց ըլլալու կասկածէն կազատին, որ յաւիտենական նախատինք պիտի ըլլար նոյն Միաբանութեան և Հայաստանեայց առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ պատմութեան :

Տ. Խաչատուր վանահայր վիճակաւոր կը մեկնի ի Վ. Պոլսոյ ի պաշտօնատեղին իւր յԱղթամար ի 20 Հոկտեմբեր 1876 :

Երանի՛ էր թէ Տ. Խաչատուր Սրբազան Խղճով և աղթային ու Բեդէրէն-ը զբաղմունք վարէր իւր պաշտօնը ի շինութիւն վանուց Աղթամարայ և թեմական տարաբաղդ ժողովրդեան :

(Մասնակալը յաջորդով)

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Օսմանեան ընդհանուր պարտուց խնդրոյն կարգադրութեան համար բանակցութիւնը կշարունակուի. նոյնպէս կշարունակուի Ափրիկեան — Տրիպոլիս զօրք ու հրանիւթ զրկել և կըսուի թէ մինչև 30 վաշտ պիտի ըլլայ. միւս կողմանէ Գաղղիա ալ զինւորական մեծ պատրաստութիւն կտեսնէ՝ Ափրիկէի համար, և կասկած կայ, թէ ի մօտոյ այդ երկրին մէջ մեծ անցքեր պիտի անցնին: Նշանակութեան արժանի է՝ վախճանեալ Նաբոլէոն Գի հօրեղբորդուդոյն Նաբոլէոն իշխանի երէկ ի Պոլիս գալն իւր լծակցին հետ, որ իտալիոյ թագաւորին քոյրն է: Պուլղարիոյ իշխանութիւնն, հակառակ պահանջման Բ. Դրան, հիւպատոսաց ծանուցեր է թէ Պուլղարիոյ տարեկան մուտքն 25 միլիոն ֆրանկ ըլլալուն պատճառաւ որ հաղիւ կբաւէ երկրին, չկրնար հարկ վճարել Բ. Դրան, և օսմանեան ընդհանուր պարտուց մասնակցիլ: Հաճութեամբ չլրսուի՝ Եւրոպիոյ գրեթէ ամեն կողմը արմատաց նուազ լինելուն լուրը, որոյ վրայ ցորենին գինը բարձրացած է և Պոլսոյ մէջ ալ դժբաղդաբար տակաւին պիտի բարձրանայ հացին գինը:

Բեղերսպուրիի ժողովրդական վիճակագրութիւններէն կը տեսնուի, որ մեռեալներուն 100 ին 25ը ստամոքսի և այլ նմանօրինակ հիւանդութիւններէ բռնուողներն են: Գերմանական լըրաթերթ մը այս վիճակագրութիւնն օրինակելէն յետոյ կհարցունէ թէ՛ արդեօք ոգելից ըմպելեաց գործածութիւնն ասոր պատճառ չկրնար համարուիլ: Մեզ կթուի, որ եթէ Պոլսոյ համար ալ վիճակագրութիւն մը չինուի՝ ոգելից ըմպելեաց գործածութեան հետեւանքը կարի յոյժ աղետալի կտեսնուի:

— Պէրլինի մէջ կան այժմ 121 թաղային դպրոցք: Ամեն տարի 6—7000 նոր աշակերտք կներկայանան՝ այս դպրոցները մտնելու համար, ելնողներուն տեղը եկողներէն զատ: Եւ որովհետեւ այս դպրոցներուն ամեն մէկը 1000 տղայի չափ կպարունակեն, ամեն տարի 6—7 նոր դպրոցի պէտք կայ ի Պէրլին: Այս հաշուով Պէրլին 20 տարուան մէջ 250ի չափ թաղային դպրոցներ պիտի ունենայ:

— Գերմանիոյ Տայլէ Ինտուսթրի Ֆայթունկ արհեստական թերթը կգրէ, թէ Լոնտոնի գործարանապետներէն Բէրրի և Ընկ. Գառլանդ գրիններ (գրչի ծայր) չինել սկսեր է, որոնք մասնաւորապէս յարմար են արագա-

գրութեան և շատ դիմացկուն: — Եւրոպիոյ մէջ կան այժմ 3408 հօգի, որ 400 տարին անցուցած են: Ասոնց 1864ը կին և 1244ը այր են:

ԻԼԱՆ

ԷՎԳԱՅՆ ՆԵՋԱՐԷԹԻ

Շահ — Գուլի վաղըփնտան Պէյօղլունտա վաղըփը մէղքիւր ճամբի շէրֆի էօնինտէ պիր պապ տիւրքեան իճարէ վերլէճէ յինտէն թալիպ օլանէրին թարիխի իլանտէն իթիպարէն նիհայէթ պիր հաֆթայա գատար էվգափը հիւմայուն վարիտաթը ումուսիյէ իտարէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

26 Ապրիլ. 97

ԵՂԱՆԱԿ

Պատմական դատավարութեան թարգմանեալ

Ի վահրէֆէ. Ն. Տարեան

Սոյն ամենակարեւոր գործ՝ որ բազմաթիւ բարեկամաց խնդրանք տեսար առ տեսար հրատարակուիլ սկսած է, կը վաճառի իւրաքանչիւր տետրը ի գին 30 փարա Մարդարեան գրատունը Մէրճան փողոց թիւ 57:

Սոյն գործին կարեւորութիւնը հանրածանօթ է և իւր տեսակին մէջ նոր կը համարուի. նա մանաւանդ թարգմանիչ էֆէնտին դատական ճիւղին մէջ ունեցած լաւ հմտութեամբը կըցած է այս գործը խիստ ճարտար կերպիւ թարգմանել, ինչպէս և գրեթէ

ամեն տունկարան և իշխարան խղճի մոտք նոյնը կը վկայեն: Անտարակցա եմք որ ամեն նշագային պիտի վաթայ սոյն գըրքէն մէկմէկ օրինակ գնել և այս կերպիւ մեծ գիւրութիւն մը ունենալ Օսմ. պետութեան օրինացը վերահասու լինելու և իւրեանց շահերը կրկնապատկելու:

Յ. Պարոնեան էֆէնտիի աշխատարած 2026ԻՆ, որ 23 ղշի կվաճառուէր ցարգ. ի վաճառգրուած է շրաւաճառ Պօղոս աղային խանութը ի գին 10 ղշ: Սոյն գործէն թէ և յիսուն օրինակ մնացած է, բայց հեղինակն որոշած է մինչեւ այսչափ ղեղչել:

ՎԱՅԵԼՔ

Հանրէս Խանայ պարկերադար

Առաջնորդ տեսական և գործնական ճեւագիտութեան տարազոյց

Յուլիս ամսոյ թերթն ալ հըրատարակուեցաւ. կրնայ օգտակար ըլլալ Հայ իդական սեռին, և ընդհանրապէս ազգային դերձակաց և դերձակութեաց:

Նորայրի Գաղղիարէն — Հայերէն ընդարձակ բառարանին 68րդ թերթն ալ հրատարակուեցաւ: Մէն մի թերթի գինն է 60 փարայ: Բաժանորդութեան գինն է 1 1/2 օսմ. ոսկի, վճարելի կանխիկ: Կը գտնուի ամեն Հայ գրաւաճառաց քով:

Կ. ՀԱԶԱՐԵԱՆ

ԳՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՍԻՏԻ

Սոյն Գործարանին ծխախոտներէն փոքր և մեծ քանակութեամբ գնողները ըստ ամենայնի դո՛հ եղած են մինչեւ ցարգ թէ՛ տեսակաց ընտրութեան և թէ՛ զնոց չափաւորութեան կողմանէ: Ո՛չ միայն Թուրքիոյ մէջ, այլ և Եւրոպիոյ կողմերը՝ Ռուսիոյ, Գերմանիոյ, Պելճիոյ, Չիլիքերիի, և ինչ, գլխաւոր քաղաքներէն բազմաթիւ յաճախորդներ ունեցած է, և միշտ գոհունակութեան յայտարարութիւններ կընդունի: Գործարանին վարչութիւնն՝ քաջալերեալ այս ամենամեծ յաջողութենէն՝ այս տարի առաւել եւս զարգարած է զայն Ենիիճէի, Տրամայի, Սամսունի, Պաֆրայի, Տրապիզոնի և այլ ամենաբնորոք տեսակ և հոտաւէտ ծխախոտներով, որոնք դարձեալ չափաւոր գներով կը տրուին թէ՛ փոքր և թէ՛ մեծ քանակութեամբ, և ամենայն յանձնարարութիւն՝ ուսկից սը ըլլայ՝ փութով և կանոնաւորապէս կկատարուի ըստ ճաշակի: Եւրոպա ղրկուելիք ծխախոտք ազատ են Պանդուլէ տուրքէ:

Վաճառքի են Պալդգ - պաղար Նաֆիյէ խան թիւ 22-23:

Գործարանն է Պոլիս Բէթէնճիլէր - պաղը, թիւ 106-108:

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՅԱՏՔ ԶՈՒՂՈՒՄԻՒՆ

Լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը. և մեն շղային տկարութեան ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը: Մտի և երկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լցուած կաղիք, գլխի ցաւեր կը վանէ, մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ որ. ժեղ և բնական դիւրքը կը զգենու:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՂՈՒՄԻՒՆ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պարսմա կան յատկութեանցը չհաւատարիւրը. նաւ ուրիշ գեղ մը. հին կամ նոր թուաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկիղ (շէնէնէնէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կը լաւանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի բարախման, մանաւանդ օդացաւ (եւլ) ըսուած հիւանդութեան, Իւր կազդուրիչ, և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (բըրաֆ) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ կը դիմագրւէ: Այս դեղերուն գործածութեան և զանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տիի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղափաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ դարու Թաշ խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղարանը Ն. 7 կը ծախուի: Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն առջեւոր Հոլլուէ Լոնտոն Օքսփորտ փողոց թիւ 533:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
4 Սեպտեմբեր 1881

Բժնաօրիտէ	18—16
Երկաթուղեաց	Ֆրնգ. 55 — 5
Թրամուէյ	0. 1. 5 — 55
1863ի փոխառութիւն Ֆրնգ.	88 —
1865ի »	» 88 — 50
1869ի »	» 87 — 50
1872ի »	» 27 —
Օսմանեան լիւան 100 ղշէն	
Մէճիտիյէ	107 — 15
Մէթալիք	205 —
Հինգնոց	209 —
Վեցնոց	127 —
Պղինձ	680 —
Թղթադրամ	1060 —
Ռուսիոյ Բօլ	90 — 20
Գաղղիական լիւրա	87 — 20
Անգղիական »	110 5
Գրիմից	51 20

ՏԵՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՋԱՔԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԳԱՐԵԱՆ
Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ